

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opusculum Theologico-Canonicum De Sponsalibus

Kugler, Johann

Norimbergæ, 1705

§. II. Quæstiones magis disputabiles circa Effectus Sponsalium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40883

Bonif. VIII. *c. Un. de Sponsal. in 6.* Unde prædictum matrimonium putaticium impediret quidem Sponsalia contrahenda cum aliis consanguineis suæ putatiæ uxoris, non irritat autem jam antecedenter contracta cum ejus Sorore.

§. II.

Quæstiones magis disputabiles circa Effectus Sponsalium.

QUÆSTIO I.

An Sponsalia per se obligent sub peccato mortali?

Ex num. 2.

19. **R**esp. Affirmativè cum Sanchez *l. 1. D. 27. citante S. Thomam, Theologos complures, & Canonistas contra paucos. Laymannus l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 3.* vocat Sententiam communem, imò omnium teste Tannero apud Gobat. quam tenent plerique, ut Guttierrez, Palaus, Pirrhing, Isung, Gonzalez, Zoësius, Covarruv., Wamesius, Wagnerek, König, Mastrius &c. Assertionis veritas colligitur ex *c. Desponsatam 27. c. Atho 47. c. Conjugali 50. XXVII. q. 2.* Quibus locis decernuntur subinde graves pœnæ, in injustè resiliens pro solis peccatis gravibus irrogandæ. 2°. Omnis contractus onerosus in materia gravi, graviter, & ex justitia obligat, atqui Spon-

Sponsalia sunt talis contractus. Ergo. 3°. Etiam simplex pactum, aut promissio seria, acceptata, licet gratuita, in materia notabiliter gravi obligat graviter. Nisi quis expressè intenderet se tantum leviter obligare. Ergo multò magis obligat contractus onerosus, qualis est Sponsalitiuus. Antecedens, licet cum aliquibus neget Cajetanus, est tamen communis doctrina Canonistarum teste *Lessio l. 2. c. 18. de F. & F. dub. 8. n. 55.* ubi illud fusè probat, sicut & *Sanchez l. 1. D. 5. n. 20. Ilfing tr. 4. D. 2. à n. 371. & alij.* Simplex promissio enim inducit obligationem majorem, quàm solius veracitatis; quia est justitiæ saltèm minùs strictæ, dantis aliquod jus ad rem; Unde violatoribus etiam simplicis pacti, excommunicatio infligi potest, *c. 1. de pactis*, quæ aliàs non nisi pro mortali debet imponi crimine. *c. Nemo 41. XI. q. 3.* ergo.

20. Ob. 1°. *Alij desponsata renuntiare conditioni, & nubere alij non prohibentur l. 1. c. de Sponsal.* Ergo. R. cum *Sanchez, Tanner, Pirrhing* & plerisque aliis contra Cynum jus Civile (quod teste *Caniso in praf. super tit. De Sponsal. n. 3.* in dispositionibus circa matrimonium nempe quoad substantiam ejus, *nullius momenti est apud Christianos*) in hoc puncto correctum esse per jus Canonicum: Imò & antiquo Romanorum jure ex Sponsalibus obligationem Civilem, & actionem, quæ ex *Sponsu* dicebatur, contra eum, per quem factum esset, quo minùs nuptiæ sequerentur, in id quod alterius intererat, datam fuisse, solumque per

abufum, perditis Romanæ Civitatis moribus repudiorum libertatem irrepsiffe, testatur *Hotthomanus de Castis & Incestis nuptiis apud König super tit. de Sponsal. n. § 1.* R. 2°. Explicando legem; non prohibentur jure civili, ita ut poenam ejus incurrant C. jure naturali & Canonico N. & quidem eò gravius, si Sponsalia sint juramento firmata. R. 3°. Non prohibentur com- parte spontè consentiente C. eâ invitâ N.

21. Ob. 2°. Frangens promissionis fidem, non violat justitiam, sed solam veracitatem, aut fidelitatem. Ergo peccat tantum venialiter sicuti mentiens. R. 1°. D. Antec. Si sit promissio simplex, gratuita, vel nudi pacti Trans. Antec.; si sit promissio acceptata, mutua, onerosa, in materia gravi, qualis est Sponsalium N. Antec. & Conseq. Nam ut ait *Lessius l. c. Promissio onerosa, acceptata obligat lege justitia, ut omnes fatentur. Dixi transeat*: nam etiam promissio simplex acceptata addit supra veracitatem specialem obligationem, & juris translationem in alterum, ita ut promissario injuria fiat, per promissionis violationem; læditur enim ejus jus inchoatum, seu jus ad rem, adeoque promittens aliquomodo saltè contrahit debitum justitiæ, ut eleganter ostendunt *Lessius, Sanchez & Iljung citati.*

22. Ob. 3°. Non servare fidem est tantum decipere, & agere contra *honestatem*, ut videtur sentire *Angelicus 2. 2. q. 88. a. 3.* Ergo etiam est tantum veniale peccatum. R. non servare fidem puræ assertionis est tantum decipere.

Et

Et agere contra honestatem C. fidem seriae, & acceptatae promissionis, praesertim mutuae, & onerosae N. Antec. & Conseq., si materia sit gravis. Praeterea aliqui apud S. Doctorem per honestatem intelligunt debitum naturale, in conscientia, quod solum incurritur per nudum pactum, aut promissionem, non autem debitum Civile, cum nudum pactum non tribuat actionem saltem in foro Civili, l. 7. ff. de Pact.

23. Ob. 4°. Promissio est tantum vel ut lex privata c. 1. De Donat. qua promittens se obligat pro libitu, sub gravi; vel sub levi peccato, sub poena, vel sub culpa, ex justitia, vel tantum sub morali honestate, aut fidelitate. Ergo obligatio Sponsalium non est semper gravis. Resp. Lessius adductum in Antecedente esse probabile, sed non satis per illud explicari vim promissionis, quantum ipsa per se praecisa intentione extrinseca obliget. R. ad mentem Sanchezij *Disp. cit. n. 27. & D. 9. n. 6.* permissio Antecedente D. Conseq. ergo non semper est gravis, si nimirum per accidens promittentes signate intendunt tantum levem obligationem, Trans. Si scientes naturam promissionis in materia gravi graviter obligantis, sine restrictione simpliciter promittant N. Conseq. Nam tunc censentur se velle obligare ex justitia: hoc enim est proprie promittere teste *Laym. l. 3. tr. 4. c. 12. n. 1.* praeterea paritas est in voto, quod simpliciter prolatum in materia gravi obligat graviter. R. 2°. Cum Martino, & aliis apud hunc D. Antec. Aliqua promissio est talis C. vera seria, & mutua promissio

Spon-

Sponsalium N. Antec. Nam hæc habet annexum impedimentum publicæ honestatis, non mutabile per contrahentes, quod est quid grave, & præjudiciosum consanguineis Sponsi, qui non possunt cum ejus Sponsa contrahere, licet ille moreretur, aut Sponsalia dissolveret. Præterea Sponsalia dant jus ad honestos amplexus, & oscula, qui effectus sine gravi obligatione non conceduntur; insuper nisi homines graviter vi Sponsalium obligarentur, facile resilirent, quod plerumque fieret cum gravibus scandalis, incommodis, periculo infamiæ &c. Unde Mastrius dicit tales resilire volentes serio à Confessariis in foro conscientiæ ad fidem servandam compellendos esse, aliter nec absolvendos, utpote perseverantes in peccato mortali.

QUÆSTIO II.

An Fornicatio Sponsi, vel Sponsæ cum alio, vel alia, sit peccatum non tantum intemperantiæ, sed etiam Injustitiæ in confessione explicandum?

Ex num. 2.

24. **N**egativam apud Palaum tenent Covarruv., Vivaldus, Pontius, Henriquez. his accedit Mastrius secutus Meracium, Caspensem, Brancatum; item König super tit. de Adulter. & Stupro; & apud hunc Schambo-gen; sed prævalet affirmativa Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 6. Palai D. 1. re Spons. p. 7. n. 5. Bona-

*Bonacinna de Sponsal. q. 1. p. 10. n. 13. Pirring super tit. de Adulter. n. 3. ibid. Zoësi n. 2. apud hos eandem tenet Melina, Coninck, Fillius, Diana, Hurtadus, Tancredus, Ludov. Lopez. Sarmiento & alij. demum Sanchez l. 1. D. 2. n. 6. Sed cum limitatione; nempe explicandam esse prædictam circumstantiam, si ea se teneat ex parte fæminæ. Prob. Conclusio. 1°. Specialis fit Sponso injuria, & quidem atrox ut ait *Canis. in tit. de Sponsal. n. 11.* si defloretur ejus Sponsa, ita ut ipsi etiam jure civili actio injuriarum concedatur. *l. Itè apud §. §. Sonsum. quog. 24. C. de Injuria: in super l. Si uxor. 13. in p. ff. ad L. Ful. de Adult.* permittitur, ut tale scelus instar adulterij puniatur. Ergo præter intemperantiam etiam committitur quædam species injustitiæ explicanda in confessione, non modò à deflorata, sed etiam à defloratore. 2°. Sponsi sibi fidem dant de corpore nulli in usum tradendo, non tantùm per matrimonium, sed neque per fornicationem, quæ traditio fædior est, & semper illicita. Ergo si alteri sic tradatur fit innocenti injuria specialis, & gravis, dans jus etiam à Sponsalibus resiliendi; adeoque explicanda est in confessione. 3°. Per talem fornicationem ponitur voluntariè à delinquentibus causa, vel periculum gravis damni à Sponso incurrendi; nempe gravis infamiæ, aut alendæ prolis non suæ, licet hæc subinde per accidens præpediantur. Atqui voluntariè ponere talem causam, vel periculum, est jam in voluntate grave peccatum injustitiæ, explicandum in confessione. Ergo.*

25. Ob.

25. Ob. 1°. Quamvis argumenta allegata probent fornicationem Sponsæ involvere injustitiã in confessione explicandam, eam tamen non involvit fornicatio Sponsi, utpote quæ in æstimatione hominum parvi penditur. Ergo saltèm illa non est necessariò explicanda in confessione, ut docent multi cum Sanchez. R. Quamvis horum opinio probabilis sit; nihilominus negandum videtur Antec. cum Palao. 1°. Quia æstimatio hominum hoc in puncto curanda non est; nam multa peccata gravia, v. g. obscænas loquelas, tactus, oscula &c. multi instar joci habent, quæ tamen sunt peccata lethifera in confessione explicanda. 2°. Etiam in tali casu Sponsus fidem violat in materia tam gravi, ut Sponsa acquirat jus repudiandi Sponsum, juxta omnes, ut ipse Sanchez *l. 1. D. 55. n. 4.* testetur, se non reperisse de hoc dubitantem. 3°. Talis Sponsus obligabitur ad alendam prolem ex fornicatione sua conceptam, quod rursus cedit in præjudicium Sponsæ. 4°. Gravis etiam injuria est, quòd Sponsæ in amore præferatur aliena, cum periculo nè postmodum etiam fides tori violetur. Ergo est hæc fornicatio graviter injuriosa, licèt gravior adhuc sit fornicatio Sponsæ; sicut adulterium mariti graviter injuriosum est, ultra simplicem fornicationem, licèt gravius sit adulterium uxoris, vel adulterium liberi cum conjugata, quàm conjugati cum libera, ità ut illud secundùm hanc circumstantiam explicandum sit in Confessione teste Lessio *l. 4. c. 3. dub. 10. num.*

26. Ob. 2°. Si Sponsus, aut Sponsa fornicando, comparti specialem injuriam faceret, teneretur monere compartem innocentem de vitio; sicut venditor teneretur monere emptorem, ut suadet æquitas & l. 1. §. 1. de *adilizio edictio* & c. l. *Julianus* 13. de *Actiõibus empti* & c. atqui non teneretur, ergo nec facit injuriam specialem, adeoque nec confiteri teneretur. R. 1°. Indirectè, etiam quælibet adultera facit injuriam marito, & reliquis prolibus, in confessione explicandam, neque tamen marito, aut prolibus se manifestare teneretur, ergo quòd quis obligetur, ut se prodatur in confessione, non sequitur dari obligationem se manifestandi extra illam, propter grandes difficultates, infamiam, aut pericula, quæ sui ipsius accusator incurrere posset, ob quæ à sui accusatione externa excusatur; Sanch. *lib. 1. Diss. 68.* unde ut cum communiore ex S. Thoma docet Lessius l. 2. c. 31. D. 3. n. 8. reus nec Judici, non juridicè, vel non servato judicij ordine interroganti, teneretur fateri veritatem. Similia mala non imminenti accusanti se in confessione. R. 2°. D. Sequel. Maj. teneretur monere compartem, si gravia damna ex ea fornicatione comparti immineant C. Maj. si non immineant N. Maj. & similiter distincta minore N. simpliciter consequentiam: nam ad Confessionem simpliciter obstringetur, licet damna evitentur juxta probationem 3^{am}. Conclusionis, sicut teneretur se accusare, qui voluntariè posuit causam, aut periculum homicidij, effectu etiam non secuto.

27. Ob.

27. Occasione hujus responsionis, notandum, valde probabilem esse opinionem Parris Gobat, in sua *experimentalī Theologia de Sponsal.* n. 367. cum Palao D. I. p. 30. n. 5. Pontio, Coninck, Turriano docentis, Sponsum, aut Sponsam (nisi grandia mala sibi imminencia præviderent) obligari, nè Sponsalia urgeant, imò ut ea declinent, vel se manifestent: 1°. Si ipsis innotescat impedimentum dirimens, vel defectus substantiæ matrimonij repugnans. 2°. Si laborent defectu, qui noxius futurus sit alteri, aut matrimonio notabilem difficultatem allaturus. Talis est lepra, paralytis, morbus gallicus, mores perditī, sinè animo corrigendi, infamia honestam familiam deturpatura, sterilitas, imprægnatio facta à non Sponso: hoc postremum tamen extendendum non est ad adulteram imprægnatam à non marito, propter grandia mala, quæ manifestanti à marito imminerent, & quia per talem manifestationem non averteret damnum jam illatum, nec positivè noceret per ejus celationem, sicut si Sponsa celet Sponsum. Ratio defectuorum est, quia juxta citatas leges talium defectuum celatio esset similis venditioni mercium vitiosarum. 2°. Si Comparti tales defectus aliunde innotescant, dissolvat illa Sponsalia cum grandi disgustu, & aliis peccatis ex illo orituris, parti fraudulentæ imputandis. 3°. Nisi ante contractum matrimonij prodantur, sequentur infausi exitus matrimonij, dissensiones, divortia &c. Ejusmodi Sponsalia tamen, utpote priorī valida, impedimentum publicæ honestatis indu-

indu
stilla
2.
noxi
tur,
simu
rum
fami
celar
usu t
sibi i
3°. I
ptio
adeo
form
pert
ctibu
tion
habe
Cor
cum
3
cien
qui
est a
tia
Ad
l. S
de
latio
tem
qua

inducunt, ut notat *Gobat ex Perez & Dicastillo n. 382.*

28. Quod si verò defectus non sint multum noxij, aut incommodi, nec mali exitus metuantur, nec compars ad Sponsalia inducta sit per simulationem bonorum illis defectibus oppositorum, cessabit obligatio manifestandi; imò si infamia metuatur, indirectè, absque mendacio, celari poterunt: Ratio est 1°. Quia passim in usu sunt tales contractus: 2°. Quia pars decepta sibi imputare debet, quòd non fuerit accuratior: 3°. Non patitur magnum damnum in tali deceptione, & simili jure gaudet respectu compartis, adeoque non fit ei injuria. Tales defectus sunt, fornicatio sine effectu secuto, ignobilitas, paupertas. Et post Sponsalia cum memoratis defectibus contracta, pars defectuosa etiam executionem Sponsalium urgere poterit; utpote jus habens ad matrimonium. Haftenus *Gobat* & *Consentit Ilfing tr. 6. D. 9. n. 31.* citans *Amicum & alios.*

39. Ob. 3°. Solum Adulterium præter speciem luxuriæ, etiam addit speciem injustitiæ, atque fornicatio Sponsorum cum aliis solutis, non est adulterium. Ergo nec addit speciem injustitiæ in confessione explicandam. Minor. prob. *Adulterium proprie in nuptam committitur l. Si uxor 13. §. si quis uxorem ff. ad Leg. Jul. de Adulter.* nam adulterium est alieni tori violatio. *c. lex illa. 2. XXXVI. q. 1.* Sponsa autem nec est nupta, nec tori consors. Unde quamvis in *d. l. Si uxor* permittatur Sponso

H

vindi-

vindicare stuprum Sponsæ illatum, sicut marito adulterium, tamen ex paritate pœnæ non semper bene infertur paritas delicti, cum non rarò diversa crimina eâdem pœnâ plectantur, præterea per Sponsam cum Sanchez *l. 1. D. 2. n. 3.* intelligi potest uxor ante Matrimonium consummatum; accedit quòd universim in lege Julia de Adult. hæc duo inter se confundantur, & unum pro altero accipiatur, ut monet *Œcius in l. 6. §. 1. ff. ad Leg. Jul. de Adulter. & l. 101. ff. de V. S.* atque ità accipi in *d. l. Si uxor, §. 3.* Satis declarat subsequens *§. si minor. 8.*

30. Resp. Solum adulterium addit speciem injustitiæ propriè, & strictissimè dictæ C. Maj. Solum illud addit speciem injustitiæ inchoatæ, & minùs strictæ, lædentis jus ad rem (imò & jus in re postquam Sponsus cogitur alere prolem alienam, quam putat esse suam, illique relinquere hæreditatem cum legitimis prolibus, quæ pericula fornicanti voluntaria sunt, adeoque juxta argumentum 3^m. Conclusionis, explicanda in Confessione) N. Unde meritò Sanchez, *Layman.* & alij à Mastrio citati, docent saltèm Sponsæ fornicationem reductivè pertinere ad adulterium, & mutare speciem propter specialem injuriam luxuriæ additam.

31. Ob. 4. Cum Mastrio, & nonnullis præsertim Sectistis: Quamvis Sponsa corpus suum alteri commodet, adhuc manet Sponso jus integrum in Sponsa, quod nihil aliud est, quàm obligatio, & debitum contrahendi cum suo Sponso Matrimonium, & hoc jus Sponso manet.

Ergo

Ergo huic non fit injuria. Conf. Sponsa per sola Sponsalia non dum Sponso dedit jus in suum corpus, sed tantum promisit dare. Ergo alteri se prostituendo non facit sponsa injuriam, sicut non faceret, qui promississet, alteri vendere agrum, quem interim tertio commodaret, etiam ad damnificandum.

32. Resp. 1°. Ipsum Matrimonium D. 7. de Matrim. q. 10. n. 314. fateri, quod corpus Sponsi promissum debeat Sponsæ ex justitia, & vicissim. R. 2°. N. lii integrum: nam hoc jus consistit in debito, quo Sponsa obligatur ad tradendum aliquando corpus suum in statu, in quo erat tempore Sponsalium, nempe non violatum ab alio: Sponsus enim nolisset contrahere cum prostituta; præsertim cum periculo alendi prolem alienam; non habendi uxorem fidelem &c. si ergo Sponsa non audeat alicui tertio corpus suum promittere, nec sine injuria Sponsi illud in usum commodare potest; alioquin fiet Sponso injuria, non secus, inquit Laymannus, atque injuriam inferre censetur, si quis equo, qui mihi exemptionis contractu debitus, ac necdum traditus est, oculum eruet.

33. Ad Confirm. R. Sponsa non dedit jus perfectum, & in re, cum extraditione C. Antec. non dedit inchoatum, imperfectum, & ad rem N. Antec. & Conseq. ejusque paritatem: nisi sicut in Sponsalibus, sit promissio mutua, quâ obligetur hic vendere, ille emere, & pretio quidem determinato, & justo, sicut in Sponsalibus promittitur corpus pro corpore, non vitiato;

quo casu empturo eodem modo fieret injuria, si venditor agrum prius commodaret alteri in destructionem.

34. Ob. 5. Qui aliquem fustigat, censetur etiam fratrem ejus injuriâ afficere, & tamen circumstantiam fratris injuriati, non tenetur aperire in confessione. Ergo à pari. 2°. Qui post emissum votum Religionis fornicatur, non facit Religioni injuriam, quam in confessione debeat explicare. Ergo iterum à pari. 3°. Si quæ injuria fit Sponso, fati illi compensatur per hoc, quod possit licitè resilire, & fortè arrhis retentis, quæ libertas resiliendi negatur Sponsæ corruptæ; ergo nulla restat injuria in confessione explicanda. Sicut qui legem purè pœnalem violavit, non incurrit culpam, quæ sit necessaria materia confessionis. 4°. Ante matrimonium initum Sponsa adhuc habet jus in suum corpus, ergo absque injuria Sponsi illud commodat alteri.

35. Ad 1^m. R. N. paritatem, quia talis fustigator ex nullo pacto, aut contractu inito se obligavit ad præcavendam infamiam illius fratris, quem insuper indirectè tantum præter intentionem lædit: Sponsus autem est Sponsæ, ex sponsalibus obligatur ad corpus inviolatum servandum. Præterea si fustigator prævideret ex ea fustigatione infamiam, aut aliud damnum speciale oriturum, etiam ille hanc circumstantiam consistere deberet.

36. Ad 2^m. R. disparitatem esse 1°. Quia ille vovens non promittit Religioni corpus suum, sed servitium, cui fornicatio prævia non obstat, 2°. Ille

Ille vovet DEO, non verò Religioni, nec illa votum excipit. ergo Religioni non fecit injuriam.

37. Ad 3^m. R. Satis illi compensatur, ut reus in foro externo ad nihil ampliùs teneatur, sicut ad nihil tenetur, qui grave dānnum intendit alteri, effectu non secuto C. ut ad nihil teneatur, nisi ut se accuset de sola luxuria in foro interno N. Antec. & Conseq. R. 2°. N. Antec. Nam injuria ipsi facta, infamia, onus impedimenti publicæ honestatis contractum, neglectæ interim aliæ nuptiæ, aut Sponsalia, periculum alienæ prolis alendæ, casu quo fornicatio Sponsæ ante contractum matrimonium non innotescat, & metus mali exitus ex talibus nuptiis, non compensantur sufficienter.

38. Ad 4^m. R. Adhuc habet jus limitatum, & imperfectum C. plenum & liberum, non vinculum N.

39. Ob. 6. Quamvis per luxuriam implicite etiam committatur injuria, vel inobedientia in DEUM, nemo tenetur has circumstantias confiteri. Ergo nec Sponsa injuriam commissam in Sponsum. R. N. Conseq. quia illa injuria, & inobedientia sunt formalitates communes, in omni peccato repertæ, adeoque jam implicite subintelliguntur, è contra injuria Sponso facta, non reperitur in omni luxuria. Ergo ea explicanda est; sicut si Sponsa Christi, per votum obstricta luxurietur, circumstantia voti aperienda est.

QUÆSTIO III.

*An fide promittens Matrimonium, &
sub spe illius deflorans virginem,
teneatur corruptam
ducere?*

Ex num. 2.

40. **N**egativam tenent pauculi, citanturque pro ea Perez, Ledesma, Antoninus, Bonacinna. Affirmativa tenenda est, cum Sanchez multos citante, & agnoscente obligationem sub culpa mortali, l. 1. D. 10. n. 3. *Lessio l. 2. c. 10. dub. 3. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 11. Palao de Sponsal. Disp. 1. p. 2. num. 3. Pirrhing super tit. de Adult. n. 56. Gobat de Sponsal. num. 230.* Si vera fuit promissio, juxta eundem deflorator obligatur corruptam ducere etiam sub periculo exhæredationis, n. 335. Qui verò absque promissione stuprum intulit, tenetur constupratam, aut ducere (nisi gravia mala ex tali matrimonio prævideantur) vel juxta electionem constupratæ eandem dotare; aut dotem augere, ut Matrimonium competens, quale alias accepisset, obtineat. Spontè autem, sine vi aut inportunis precibus, & sine ulla promissione consentienti ad nihil rependendum obligatur. *Idem num. 208.* Præfatis authoribus accedit *Zoësius, Engel, König, Oberascher, Mastrius, apud hos Lugo, Molina, Dicastillo, Becanus, Tancredus, Pontius, Hurtadius, Cassene*

Cassensis, Meratius &c. Prob. **Conclusio 1°.**
ex c. 1. de Adulter. ubi adducitur illud *Exodi*
22. v. 16. Si seduxerit quis virginem, nec-
dum desponsatam, dormieritq; cum ea, dota-
bit eam, & habebit eam uxorem. Prob. 2.

In omni contractu innominato, do ut des, facio
 ut facias, si una pars contractum impleverit, te-
 netur etiam altera ad implendum, quamvis fictè
 promississet, & fictionem probaret, quia nimi-
 rum ex iustitia tenebatur verè promittere, habere-
 que animum se obligandi. Ergo cùm in præ-
 senti casu puella (idem est de honesta vidua)
 commodando corpus suum ex parte sua contra-
 ctum impleverit, & deflorator teneatur habere
 animum implendi, etiam tenebitur contractum
 implere, ducendo corruptam, ità ut teste Lay-
 manno in omni foro ad id compelli possit, quam-
 vis puella non promississet vicissim matrimonium,
 ut notat *Sanchez, Pirrhing & alij.* 3°. Talis
 Deceptor in foro externo compelletur corruptam
 ducere (tum nè ex sua malitia commodum re-
 portet, contra *c. Intelleximus 7. de Judic.*
 tum nè in commerciis humanis porta fraudibus
 pateat) ergo etiam in foro interno obligatur
 ad eam ducendam; cùm hoc forum alteri confor-
 mari debeat, nisi illud falsæ præsumptioni innita-
 tur, ut probat *Sanch. l. 1. D. 5. n. 20.*

41. Ob. 1°. Talis deceptor non obligatur ex
 promissione, cùm ea ficta, adeoque nulla sit; sed
 neque ex damno illato: quia illud potest alio
 modo compensare v. g. per dotem &c. ergo. R.
 Trans. Antec. N. Conseq. potest enim obligari

ex acceptatione copulæ, quæ sub conditione matrimonij contrahendi, & non aliter concessa erat, sicut quis obligatus esset domum extradere, pro qua pretium acceptasset, & illud consumpsisset. R. 2°. Talem obligari ex damno illato, pro quo non tenetur decepta aliam compensationem acceptare; tum quia aliud pro alio invito creditori solvi non potest. l. Mutuum 2. §. 1. ff. de rebus credit. tum quia puella tantum sub hac, & non alia conditione corpus suum commodavit; tum quia deceptio talis non potest perfecte compensari, nisi auferatur injustus dolus per matrimonium. R. 3°. Deceptorem obligari ex æquitate, qua tenebatur verè promittere, unde suo mendacio pernicioso mortaliter peccavit teste Sanch. l. 1. D. 9. n. 3.

42. Ob. 2°. Deceptor talis potest coram tertio protestari, quod precisè fictè promittat. Ergo saltè eo casu non obligabitur ad corruptam ducendam. R. C. Antec. N. Conseq. quia protestationem eam elidit, vel elidere tenetur per acceptationem copulæ. Ergo non minùs obligatur, quàm is, qui pro domo sua acceptaret pretium, licèt coram tertio protestaretur se nolle eam vendere.

43. Ob. 3°. Potest seductor seductam excedere nobilitate, vel divitiis. Ergo ad eam ducendam non obligabitur. R. 1°. C. Antec. D. Conseq. Non tenebitur, si seducta fraudem facillè advertere, vel suspicari poterat; quia sic censeretur in fraudem consentire juxta Reg. 86. J. in 6. C. Si non potuit ullo modo advertere, vel quia De-
cepto-

ceptoris conditionem ignoravit, vel quia hic talia signa dedit, ut illa prudenter credere potuerit, quòd non obstante conditione dispari in matrimonium assumenda sit, prout non rarò conditione dispares conjunguntur N. Conseq. Sic etiam Bonacinna *de Sponsal. Q. I. p. 2. n. I. § 2.* docet, de veris Sponsalibus, graviter illa obligare, licèt celebrata essent à nobili, vel divite, cum ignobili, vel paupere. R. 2°. Cum Lugone omnino probabile esse, posse talem alià viâ damnum compensare, si valde dispar sit, ne satisfactio, quæ fieret per sui traditionem in matrimonium nimis excedat debitum. Aliud est de matrimonio, in quo qualitas, vel mutatio non solet irritare matrimonium, sicut irritat Sponsalia.

44. Hic præterea notandum est, ex Sanchez, Lessio, Gobat, Pirrhing, Bonacinna &c. Deceptorem non obligari ad matrimonium. 1°. Si puella ab eo deflorata, etiam fornicetur cum alio: 2°. Si se finxit, aut jactavit virginem, & non fuit, imò juxta Pirrhing ex Lessio, quamvis se talem esse non jactasset; quia eo casu matrimonium esset nimis magna merces pro aliunde violatæ copula; nisi fortè mulieri ex denegato matrimonio nimis magna damna imminerent. 3°. Si aliam satisfactionem spontè acceptet. 4°. Si ex matrimonio tali grandia mala, & infausti exitus præviderentur. 5°. Si aliquod impedimentum dirimens interveniret; quamquam Lugo in *respons. moral. l. 6. c. 19.* & hunc secutus Gobat condemnaverit adolescentem ad puellam petitâ

H 5

dispen-

dispensatione ducendam ; in quarto cognationis gradu conjunctam.

45. Ob. 4. Inter Corruptorem & corruptam in præfenti casu , tantùm intercedit contractus in-nominatus, *dout des.* Atqui pro hoc non datur actio ad promissum , sed præcisè ad satis dare pro interesse *l. 5. in fin. ff. De præscriptis verbis, junctis Interpret.* Ergo corruptor non obligatur ad rem promissam , seu ad matrimonium. R. C. Maj. D. Min. Non datur actio ad promissum , quando damnum est per aliud reparabile C. Min. quando non est reparabile sicut hic N. Min. & Conseq.

46. Ob. 5. Si sola ficta promissio intercessisset, sinè defloratione , vel sola defloratio , sinè promissione, non daretur obligatio ad ducendum, sed ad sola damna reparanda. Ergo nec datur, si defloratio jungatur promissioni fictæ, habenti se ac si non adesset, cùm sit irrita. Conf. si quis successivè sic plures defloravit , ad nullam ducendam obligabitur ; cùm non sit ratio pro una potiùs , quàm pro alia. Ergo nec tenetur, si unam.

47. R. C. Antec. N. Conseq. quia ficta promissio, utpote irrita , se solâ in foro interno non obligat, quamvis sit peccaminosa , obligat autem ex rationibus n. 41. & n. 42. insinuatæ, si sit deflorationi conjuncta. Sola defloratio (nisi juxta num. 41. coacta sit) etiam non obligat ad matrimonium ; si sit defloratæ voluntaria, quia *volenti non fit injuria Reg. 27. J. in 6.* Ad Conf. R. Quòd tali casu prima deflorata sit

fit potior jure, sicut est potior tempore R. 54.
F. in 6.

QUÆSTIO IV.

An Sponsalia juramento confirmata sic obligent, ut nisi prius per matrimonium ratum impleantur, non sit licitum Religionem ingredi?

Ex num. 2.

48. **R** Esp. Negative. Ità *Suar.* tomo 2. de *Relig.* l. 2. de *Furam.* c. 12. à n. 14. *Sanch.* l. 1. D. 43. num. 3. ubi citatis plurimis, vocat sententiam verissimam. *Palauus de Sponsal.* D. 1. p. 18. n. 5. *D. Schambogen in sua Hecatombe Dissertat.* 81. *Pirrhing, Canifus, Wagnerek & hoc teste Canonista super cap. Commissum* 16. de *Sponsal.* *Mastrius Diss.* 7. de *Matrim.* q. 10. n. 303. *Ilfung, Zoësius, König; Oberascher,* qui meritò excipit cum *Pirrhing,* dummodo copula carnalis cum *Sponsa non intervenerit, ex cit. Capit. commissum.* Citantur præterea *Covarruv., Coninck, Guttierrez, Pontius &c.* Contra *Navarrum, Ledesman, Brancatum, aliosq;* paucos. *Prob. Ex Trident. Sess.* 24. de *Sacr. Matr.* c. 6. & ex c. *Verum* 2. & c. *Ex publico* 7. de *Convers. Conjugat.* Licitum est Religionem ingredi post ipsum matrimonium ratum, quamvis juratum, ut etiam constans est opinio apud

apud omnes teste *Suar. l. c. n. 8.* Ergo à potiori id licitum est post Sponsalia: juramentum enim non impedit; 1°. Nam matrimonium ratum est vinculum fortiùs, quàm Sponsalia jurata, utpote statum constituens, nec dissolubile per mutuum consensum; vel propter fornicationem, aut mutationem compartis, sicut dissolvi possunt jurata Sponsalia. Ergo si matrimonium ratum ingressum in Religionem non impedit, nec Sponsalia jurata impediunt. 2°. Quia juramentum sequitur naturam contractùs, pro quo interponitur. *c. Quemadmodum 25. de Furejur. l. fin. C. de non numer. pec.* ergo sicut Sponsalia, imò & matrimonium ratum includit hanc tacitam conditionem: *nisi statum Religionis elegero*, ità eandem includit juramentum, ut non sit periculum perjurij; quòd autem conditio illa includatur, patet ex juribus cit. & in hac parte conveniunt maximè Doctores inquit *Suar. l. c. n. 16.* 3°. Juramentum non infringit, qui illud commutat in melius, *arg. c. Pervenit 3. de Furejur. c. Scriptura 4. de Voto & Voti redempt.* Atqui melius est Religionem ingredi, quam nubere *c. Nuptiarum 41. XXVII. q. 1. & 1. ad Cor. 7. v. 38. & 40.* ob quam causam professio Religiosa extinguit omnia vota alia priùs emissa. ut docent D. D. in *c. Scripturae*. teste *Lym. l. 5. tr. 5. c. 10. n. 3.* Ergo. 4°. Gregorius XIII. *Declaravit mulierem etiam post Sponsalia jurata posse liberè fieri monialem:* inquit *Jac. Pignatellus tr. 9. Consult. 133. n. 48.*

48. idem est de viro, ob identitatem rationis.
Ergo.

49. Ob. 1°. *Cap. Commissum 16. de Sponsal.* de tali Sponso expressè dicit: *Tutiùs est ei Religione juramenti servatâ prius contrahere* (nempe matrimonium ratum) *& postea, si elegerit, ad Religionem migrare.* Ergo non potest Sponsus post jurata Sponsalia Religionem ingredi, nisi prius matrimonium ratum contrahat, & sic Sponsam magis de suo ad eam reditu certificet, casu quo in Religione non perseveret. Hoc capitulum, ut videre est apud *Suarez, Zoësum, Schambogen &c.* mirè torquet capita Authorum. Aliqui dicunt hic à Pontifice tantum dari consilium, non præceptum; Sed non apparet, quomodo hoc sit tutius; cum aliàs plenè ad Religionem amplectendam resolutò per se tutius sit immediatè ingredi.

1°. Quia Religio est status perfectior, & à periculis remotior. 2°. Quia mulieri cohabitans periculo se exponit nè voluptate illectus sanctum propositum mutet. 3°. Quia Matrimonij rati, mox iterum deserendi contractus, videtur esse actus prorsus otiosus, ad nihil utilis; imò Sponsæ, & Sacramenti illusorius, & juramento, quo sinè dubio matrimonium stabile intendebatur, minùs conformis: unde *Sanch. l. 1. D. 43. n. 7. & 10.* Solidè probat, eum peccare mortaliter; qui contrahit cum intentione ingrediendi Religionem, ante consummationem matrimonij, propter gravia mala Sponsæ sic deceptæ, & non præmonitæ, imminèntia; præsertim si
Spon-

Sponsus ille prius voto castitatis, vel ingredienda Religionis obstrictus fuisset; cuius voti dignitati per tale matrimonium multum derogaret. Ergo, ut habet Palaus, si non contra justitiam, saltem graviter delinqueret, contra Charitatem.

§ 0. Alij putant esse tutius, secundum vulgi opinionem, quod talem Sponsum facile argueret de perjurio, nisi prius matrimonium ineat. Verum Pontificis decisio petebatur, non secundum errantis vulgi opinionem, sed secundum rei veritatem. *Mastrius ex Bonacina* putat esse *tutius* si alioquin Sponsa ex ingressu prævio ad Religionem, subiret damna aliqua, vel infamiam, tanquam ob aliquod scelus deserta: verum hoc casu non esset tutius tantum, sed simpliciter necessarium, & obligatorium. Alij comparativum *tutius*, ut subinde fit, poni credunt pro positivo. Mihi dicendum videtur, non esse quidem tutius simpliciter, & universaliter, aut per se, ut dictum est; sed in præsentis casu, in quo Sponsus nondum erat firmiter determinatus ad ingressum, nec eum elegit, sed adhuc deliberabat, seu *suspirabat*, unde additur, & postea si *elegerit*; insuper juraverat intrà biennium matrimonium se initurum, quod tempus ad finem properabat. Tali finè dubio *tutius* erat prius matrimonium contrahere: non poterat enim expectare usque dum biennium plenè efflueret, quia sic perjurus fieret; nec immediatè Religionem ingredi, ante plenam resolutionem tutum erat, ob periculum regressus non finè infamia, & jactura Sponsæ, secuturi: *tutius* ergo huic fuerat prius matrimonium contrahere,

trahere, & per duos menses, qui ad deliberandum in matrimonio rato conceduntur, de statu Religioso maturius deliberare.

§1. Ob. 2°. *Non est tutum quemlibet contra juramentum suum venire, nisi tale sit, quod servatum vergat in interitum salutis aeternae. c. Si verò 8. de Jurejur. simile quid dicitur. c. Cum contingat 28. Unde ex cap. Debitorum 6. eod. tit.* tenetur quis etiam usuras solvere, si ad eas pendendas juramento se obstrinxit. Ergo cum sine dispendio salutis possit Sponsus juramentum servare, & nihilominus postea ad Religionem se transferre, non licebit ei eandem prius ingredi. R. N. Suppositum, quod talis juramento suo contra veniat; quia illud erat conditionatum: nisi elegero Religionem juxta dicta pro Conclus. quam conditionem non habent juramenta in objectione posita.

§2. Ob. 3°. *Quamvis juxta probat. 3. Conclus. communitè licita sit commutatio juramenti in melius, illicita tamen est, dum cedit in injuriam, & præjudicium tertij; nec acceptatur à DEO, sicut paritas est in voto; similiter qui Petro promisit dare centum, non potest promissionem licitè commutare in eleemosynam mille florenorum alteri, quam Petro donandorum. Ergo nec mutare licet Sponsalia in statum Religionis. R. N. supposita argumenti: 1°. Quod Sponsæ fiat injuria; Sponsus enim utendo jure suo ab Ecclesia sibi concessa, nulli injurius est. Reg. 55. F. ff. 2°. Quod Sponsus tali casu juraverit absolute, cum jura pro favore statûs Religiosi, similibus*
 jura;

juramentis semper inesse velint tacitam conditionem: *nisi jurans Religionem amplectatur*; quæ conditio nec per intentionem jurantis excludi potest; quia exclusio adversaretur bono, & juri communi, cui privatus renuntiare non potest. *arg. c. Si diligenti 12. de foro Compet.* Insuper citatus Suarez c. 12. n. 17. notat, nec satis rationabilem fore promissionem absolutam matrimonij, sinè prædicta conditio; quia prudens non est, cum tanti boni spiritualis dispendio, facere se perpetuò inhabilem ad statum meliorem. Ex his R. 2. C. Antecedente N. Conseq. quia in priori casu ponitur absolutè jurans, aut promittens; cui si licita esset mutatio; infinitæ fraudes cum injuria tertij sub prætextu melioris boni fieri possent; in nostro casu est promissio conditionata tantum, conditio in jure fundata.

53. Ob. 4°. Non licet debitori ingredi religionem, ante solutionem debiti, si illud solvere possit. Atqui talis Sponsus contrahendo matrimonium, potest obligationi suæ satis facere; & insuper gratiæ Sacramentalis, quæ in matrimonio confertur, prius se participem. ergo. Conf. si non impleat prius juramentum, sequitur quòd DEUM fecerit testem falsi, quod nunquam est licitum. Ergo. R. C. Maj. N. Suppositum min. quòd talis habeat obligationem, seu absolutum debitum contrahendi matrimonium; unde est disparitas ad alia debita absoluta. Gratia autem Sacramentalis, tanto periculo mutandi pium propositum conjuncta, facilè compensabitur aliis gratiis, quas DEUS tali rependit, qui se totum

con

consecrat in obsequium Divinum. Quæ verò gratia specialis datur pro ferendis matrimonij oneribus, aspiranti ad Religionem hæud necessaria est. Ad Conf. N. sequelam, cum tale juramentum sit verum sub conditione.

QUÆSTIO V.

An Sponsalia inter cognatos, vel aliter impeditos valeant, contracta sub conditione: si Pontifex dispensaverit?

Ex num. 10.

54. **N**egant non pauci ex antiquis apud Sanchez, his accedit Busenbaum citans Barbosam cum Diana, & tacito nomine alios decem; Sporer addit Dianam, Sotum, Navarrum, Pater Wex Cardinalem de Luca, Oberascher ait esse Sententiam communem Canonistarum, cui favet Wagnerek super cap. finale de Condit. appos. Melius affirmant Sanchez l. 5. D. 5. n. 12. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 7. n. 4. Castro Palaus de Sponsal. D. 1. p. 16. n. 7. Gobat Tr. 10. de Spons. n. 161. Ilfing Tr. 6. D. 9. n. 16. Zoësius, Pirrhing, Engel super tit. Decret. de Condit. appos. P. Wex in suo Opusculo Canon. Trid. Sporer, König, Oberascher. Denique plurimi apud Sanchez, & Gobat, tum Theologi tum Canonistæ, & apud Pasqualigum teste Sporer innumeri. Prob. 1°. Sponsalia sub dicta conditione versantur circa ob-

I

jectum

jectum licitum, possibile, & honestum; nempe circa matrimonium inter impeditos post impetratam dispensationem, contrahendum. Ergo nulla ratio ea reddit invalida: quare regulam tradunt Doctores (inquit Laym.) ut videre est apud Abbatem: *Paria sunt, aliquid disponi in tempore habili, vel in tempore inhabili, si effectum conferatur in tempus habile.* Prob. 2°. Pontifex cum impeditis sæpe dispensare solet, imò ex gravi causa subinde tenetur. Ergo talis dispensatio, nec contra jus est, nec inhonesta. Ergo Sponsalibus adjecta, nec facit ea illicita, nec invalida. 3°. Aliæ promissiones valent, sub conditione: *si Princeps dispensaverit*; dummodo sit justa causa dispensandi; & Princeps soleat dispensare; nec conditio sit incivilis, aut alicui injuriosa, aut tristis. Ergo & Sponsalia sic conditionata valent; cum nullibi excipiantur; ita ut frustra P. Wagnerek dicat ea valere sub ratione simplicis promissionis, non autem Sponsalium: si enim simplex promissio sic conditionata esse potest, cur non etiam Sponsalitia? Antec. prob. Valet legatum testatoris relegati, sub ea conditione: *Si aliquis ex suis heredibus, vel amicis ei impetraverit restitutionem ab Imperatore &c. l. Quidam Relegatus s. ff. de rebus dub.* Item valida est institutio Spuriij, sub conditione, *si Princeps eum legitimaverit*, similiter valet, & obligat votum Episcopi ingrediendi Religionem, *si Pontifex dispensaverit &c.* ut cum communi ex Sanchez docent Laym. Palaus aliique. Ergo & Sponsalia. 4°. Talis pro.

promissio sponsalitia involvit duo, nempe: obligationem petendi dispensationem, & eam obtentam contrahendi; utrumque autem est possibile, & honestum, ita ut nulla sit ratio eam invalidans: Ergo.

55. Ob. 1°. Quæ pendent à voluntate Principis, censentur impossibilia: ergo etiam prædicta conditio Sponsalibus adjecta impossibilis censeri debet, adeoque invalidans. Antec. probatur ex *l. Inter stipulantem 83. §. Sacram. 5. ff. de V. O.* ubi invalidatur alienatio loci sacri, & venditio hominis liberi: sub conditione: *Cum servus esse cæperit, & locus, cum ex sacro Religiosove profanus esse cæperit.* Similia habentur *l. Continuus 137. §. 6. tit. eod.* ubi subjungitur *nullius momenti fore talem stipulationem: proinde ac si ea conditio, quæ naturam impossibilis est, inserta esset: nec ad rem pertinet, quod jus mutari potest, & ad id, quod nunc impossibile est, postea possibile fieri: non enim secundum futuri temporis jus, sed secundum presentis aestimari debet stipulatio.* Et *l. Cum servus 39. §. 10. de Legat. 1.* dicuntur non posse prædia Cæsaris legari à non Domino, licet hic ex voluntate Cæsaris eorum Dominus fieri posset. ergo.

56. R. D. Antec. quæ pendent à voluntate Principis censentur impossibilia, quando non adest spes prudens implendæ conditionis (quod fit, si non soleat unquam, vel rarissime dispensatio concedi, ut si quis vellet sibi sororem desponsari sub conditione: si Pontifex dispensaverit; vel si

non sit causa justa, & gravis dispensandi; vel si conditio sit tristis, & incivilis, metuenda potius quam expectanda, aut procuranda *arg. l. Cum tale legatum 72. ff. de Condit. & Demonstr.* vel denique si de rebus à voluntate Principis dependentibus fiat stipulatio absoluta, ut fuse declarat Sanchez l. 5. D. 5. n. 25.) Conc. Antec. Si in oppositis casibus adsit spes conditionis implendæ, censentur illa impossibilia vel turpia N. Antec. & Conseq. Ex his facile explicantur leges objectæ: Nam lex: *Inter stipulantem* ponit condiciones tristes, & inciviles; quia rem sacram fieri profanam, publicam fieri privatam, hominem liberum fieri servum, derogat statui meliori hominis liberi, rei sacræ, & publicæ. Cum tali conditione tristi inita censerentur esse Sponsalia, quæ vir contraheret cum alia ducenda, casu quo ejus uxor moriatur: unde Pirrhing ex communi Doctorum, dicit esse irrita, puniendosque contrahentes *arg. c. fin. h. t.* Engel rationem addit, quia tale pactum est turpe, dans occasionem captandæ mortis, Reliquæ duæ leges insuper ponunt contractum venditionis *absolutum*, non autem conditionatum: *si res desiderit esse publica, aut aliena:* & talis absoluta de rebus alienis dispositio haud dubiè irrita est, ut notat Ilfung. Nec dici potest, talem conditionem subintelligi; nam quæ de jure non inest, exprimi debet, juxta *l. Condiciones extrinsecus 99. ff. de Condit. & Demonstr.* & plures à Sanchez *cit. n. 25. & seq.* Similiter ergo invalida quidem essent Sponsalia absoluta inter

con-

consanguineos, non verò conditionata, & illa insuper, si forent *de presenti*, inducerent excommunicationem, non autem conditionata. *Clem. un. de Consanguin.* Tandem lex ultimò allegata, potius nostram sententiam confirmat, dum in fine dicit, quòd prædia Cæsaris *non soleant distrahi*. Ergo ex opposito, valeret contractus de illis conditionatus, si distrahi, aut circa illa dispensatio dari solitum esset.

57. Ob. 2°. Conditio à voluntate Principis pendens, derogat juri communi, quod non decet mutari, ergo rejicienda est tanquam turpis, & inhonesta. R. permissâ 1^a. parte Antecedentis D. 2^{am}. quod mutari non decet sinè causa, & autoritate subditi C. cum causa, & voluntate Principis N. Aliàs nulla privilegia, aut dispensationes petere licebit, utpote à jure communi exorbitantes.

58. Ob. 3°. Matrimonij contractus inter impeditos non valet, cum conditione: si *Pontifex dispensaverit*. Ergo nec Sponsalium. R. permissio Antec. N. Conseq. Disparitas est I. Quia Pius IV. Idibus Decemb. 1555. (ut habetur in lib. 7. *Decretal. de Sponsal.*) expressè declarat, tales imposterum non obtenturos dispensationem, qui sub spe illius impetrandæ contrahunt de presenti in gradu secundo consanguinitatis, vel affinitatis. II. Quia, ut Laym. loquitur; nunquam præsumendum est, voluntatem dispensantis Pontificis esse, ut matrimonium præterito tempore contractum valeat, sed ut post collatam dispensationem, præmissis denuntiationibus *in*

facie Ecclesie contrahere liceat, sicut apertè ex bullis Pontificiis colligitur. Quis autem in *facie Ecclesie* contrahere vellet cum periculo infamiae, casu quo dispensatio denegetur. III. Valde probabile est (juxta num. 10.) matrimonij contractum non posse esse conditionatum, sicut nullius alterius Sacramenti forma aut intentio conditionata est; præsertim, quia hic contractus est indissolubilis, non esset autem, si à conditione defectibili penderet. Ergo non potest esse conditionatus, vel saltèm illicitus est, cum in materia Sacramentorum, non liceat sequi sententiam probabilem, relicta tutiore; nihil tale obstat Sponsalibus.

59. Ob. 4°. Cum P. Wagnerek Personæ impeditæ non sunt habiles ad contrahendum; & dispensatio in inhabilitate pendet in solidum à voluntate Principis, quem non possumus cogere, neque præsumere, quòd ante dispensationem ullum actum nostrum validum esse velit. Ergo non valent eorum Sponsalia. R. Sunt inhabiles ad contrahendum absolutè, nec possumus præsumere quòd Princeps actum absolutè, vel contractum Matrimonij velit esse validum ante impetratam dispensationem C. Antec. ad contrahendum conditionatè &c. N. Antec. & Conseq.

60. Ob. 5°. Juxta Cardinalem de Luca apud P. Wex, praxis & decisio Rotæ requirit in Sponsalibus sub præfata conditione initis, novum consensum, postquam purificatur conditio. Ergo prior non erat validus. R. Requirit novum consensum in Sponsalibus dubiis; vel absolutè sine
addita

addita conditione celebratis, vel in casu in quo non solet facile dispensatio concedi; vel ubi petentium supplicatio gravi causæ non innititur C. secus N. Antec. & Conseq. Nam *Palau D. 1. p. 16. n. 10.* Ex Seraphino oppositas decisiones allegat, & teste Gobat apud P. Wex in *Dicasteriis Ecclesiasticis* etiam Romæ praxis objicienti opposita viget.

61. Ob. 6°. Sponsi possunt ex Sponsalibus dicto modo conditionatis pro libitu resilire. ergo non obligant. Antec. prob. Ejusmodi Sponsalia sunt minùs firma, quàm Sponsalia impuberum, atqui hi puberes facti possunt resilire juxta dicta parte I. num. 19. Ergo etiam illi Sponsi. Conf. Tales Sponsi non obligantur ad procurandam dispensationem. Ergo nec Sponsalibus obligantur R. D. Antec. possunt resilire mutuo consensu C. non mutuo N. nam si hic non intercedat, quisque tenetur expectare eventum conditionis, non minùs quàm in aliis contractibus conditionatis. Ad probat. R. N. Maj. Nam pro impuberibus expressè conceditur facultas resiliendi adeptâ pubertate *c. De illis 7. de Despons. Impub.* Non autem pro puberibus contrahentibus sub conditione: nisi impediti contraxissent absolutè; vel cum impedimento, in quo rarissimè, aut nunquam dispensatur. Nam in talibus *cessat obligatio, veluti si Sororem suam nupturam sibi aliquis stipulietur. l. Si stipulator 35. §. 1. ff. de V. O.*

Inter casus rarò dispensari solitos contra Sanchez, Gobat ponit consanguinitatem in 2. gradu

ex licita copula ortam; cum sic contrahentibus magna multa imponi soleat, & *Trid. Sess. 24. de reform. Matrim. c. 5.* velit eam dispensationem non concedi, nisi *inter magnos Principes*, & ob publicam causam. Similes casus raro dispensabiles videntur fuisse illi, pro quibus Gobat ex Diana allegat sex decisiones Rotæ decernentis invaliditatem Sponsalium sub conditione dispensationis impetrandæ initorum: vel fortè illis deerant justæ dispensandi causæ; vel illæ decisiones non sunt Authenticæ, cum earum mentionem alij Authores non faciant; propter illas tamen censet Gobat non facilè aliquem cogi debere, qui à Sponsalibus, etiam post impetratam dispensationem resiliat.

62. Ad Conf. R. N. Antec.; inutilia enim essent ejusmodi Sponsalia, si pars neutra dispensationem procurare teneretur. Debent autem eam procurare communibus sumptibus, cum sit negotium commune, vel teste Palao pars illa, cujus interest, si altera ad eam procurandam se non obligavit. Videtur autem tacitè Sponsus se obligare, ut docet Sanchez, Laym. alique; præsertim si Sponsa dimidiam partem sumptuum offerret, vel si eam sub spe Matrimonij Sponsus deflorasset, ut notant alij.

63. Ob. 7. Sponsalia dicto modo conditionata, non inducunt impedimentum publicæ honestatis, nec Sponsis dant jus ad honestos amplexus & oscula. Ergo non valent. R. C. Antec. D. Conseq. ergo non valent ut absoluta C. ut conditionata N. jam autem sola absoluta im-
pedi-

pedimentum illud inducunt juxta *c. Un. in fine de Sponsal. in 6.* Similiter cum ante conditionem impletam non obligent, nec jus dabunt ad ea, quæ aliàs Sponsis concessa sunt; ne sentiat commodum, qui non sentit onus contra *Reg. 55. J. in 6.*

QUÆSTIO VI.

An valida, & licita sint, consequenter an obligatoria, Sponsalia clandestina?

Ex num. 3.

64. **N**egativam tenent Hæretici cum *Carpzovio in processu Furis tit. II. à I. n. 75.* & pauculi apud *Sanchez l. I. D. 12. n. 1. & Palaum; & Mastrium*: Sed affirmativa vera est. Et I. quidem esse valida, docet *Sanch. l. I. D. 13. n. 1. & 2. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. I. n. 3. Palaus D. I. de Sponsal. p. 2. 15. Piascius in praxi Episcopali, Pirrhing, Ilfung, Canisius, Gobat, Wiestner, Wex, König, Oberascher, Mastrius, Wamesius Consil. 424. apud hos Guttierrez, Pontius, Conink, Tanner, Barbosa, Farinaceus, & pleriq; alij. Prob. I. Lex Tridentini Sess. 24. c. I. de Reform. Matrim. irritans matrimonia clandestina; est correctoria juris communis, idcirco odiosa, & non extendenda ultra casus expressos, adeoque nec ad Sponsalia arg. l. Precipimus 32. C. de Appellat. Quod enim non*

mutatur, quare stare prohibetur, inquit Iustianus *l. Sancimus 27. C. de Testam.* II. In odiosis nomine Matrimonij non comprehenduntur Sponsalia. Ergo per irritationem illius, hæc non irritantur: nam ut sacra Congregatio apud Sanchez, & König, & Ledesma, definit: *Decretum Tridentini habet tantum locum in matrimonio per verba de presenti.* III. Passim clandestina Sponsalia absque Parocho, & omni teste contrahuntur, neque tamen in ullo foro declarantur irrita; neque eadem ratio suadet illorum prohibitionem, quæ loco cit. *Trid.* suadet prohibitionem Matrimonij clandestini: imò sæpe periculosum esset, si cum testibus Parochus adhiberetur, nè contrahentes, etiam contra voluntatem testium, ineant Sponsalia de presenti.

65. Eadem Sponsalia etiam licita esse iidem ferè Authores docent cum Sanchez, ratio: quia nullibi extat præceptum ea prohibens sub culpa. Ergo.

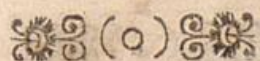
66. Contra 1^{am} partem Ob. 1°. *Juxta l. Oratio 16. ff. de Sponsal. & l. Si quis tutor 60. §. Quamvis 5. ff. de ritu nupt.* Quæ circa nuptias statuuntur, etiam circa Sponsalia censentur esse statuta. Ergo. *¶* In illis casibus, in quibus eadem ratio est pro Sponsalibus, quæ pro matrimoniis C. in quibus non est eadem, N. Antec. & Conseq. *¶* 2° eadem sunt statuta in favorabilibus C. in odiosis N. Sic *Clem. Un.* excommunicantur contrahentes matrimonium cum consanguinea, non autem contrahentes Sponsalia.

lia. R. 3°. eadem sunt statuta, si Sponsalia dirigantur ad matrimonium clandestinè contrahendum, C. si ad publicè contrahendum N.

67. Ob. 2°. Prohibito consequente, prohibetur antecedens, seu illud per quod venit ad consequens. *arg. c. fin. de clandest. Despons.* sed Sponsalia sunt antecedens, per quod venit ad matrimonium, ergo. R. D. Maj. Prohibito consequente prohibetur Antec.; si quis velit ad consequens venire prout prohibitum est, ut si quis per clandestina Sponsalia tenderet etiam ad matrimonium clandestinum C. Maj. si velit venire modo non prohibito, nec ad consequens ut prohibitum, sed ut ad licitum N. Maj. & C. Min. D. Conseq. ut Maj.

68. Ob. 3°. Matrimonio absolutè prohibito, etiam absolutè prohibentur omnia Sponsalia. Ergo similiter prohibito clandestino, prohibentur Sponsalia clandestina. Resp. C. Antec. N. Conseq. Disparitas est. Quia prohibito omni absolutè matrimonio, nulla Sponsalia possunt adhiberi pro matrimonio (utpote tali casu simpliciter illicito) obtinendo; si autem clandestinum tantum prohibeatur, adhuc poterunt dari Sponsalia pro matrimonio licitè, nempe publicè celebrando; in quantum Sponsi clandestinè sibi promitterent matrimonium non clandestinum, tanquam objectum licitum.

69. Ob. 4°. Matrimonia clandestina vetantur, nè quis contrahat cum pluribus. Ergo pariter nè quis cum pluribus Sponsalia inest, clandestina

destina ex eadem ratione prohibenda sunt. R.
D. Antec. nè contrahat cum pluribus cum qui-
bus vivat in perpetuis adulteriis, & proles
spurias procreet C. simpliciter nè contrahat cum
pluribus, contractu qui hos effectus non ha-
bet annexos N. Antec. & Conseq. *P. Wag-
nerek super tit. de clandestin. Desponsat.*
plures ponit causas, cur clandestina matrimo-
nia prohibeantur, quæ non valent pro Spon-
salibus.

70. *Objic. 5°.* Diæcesis Lausanensis apud
Gobat, Sponsalia clandestina irritat. Ergo
non valent. *Resp. D. Conseq.* Ergo non va-
lent in illa Diæcesi C. alibi, ubi lex irritans non
extat. N.

71. *Contra 2^{am} partem.* Ob. Ex clandesti-
nitate præsumitur dolus. *Panorm. in c. fin. de
Clandest. Despons.* & super idem *c. Gonzalez*
fusè clandestinitatem improbat atqui dolus est
illicitus. Ergo & clandestina Sponsalia. *Resp.*
Præsumitur dolus in tali matrimonio, vel ubi
extat prohibitio clandestinitatis C. secùs N.
aliàs nullus contractus clandesti-
nus esset licitus.

Quæ-

QUÆSTIO VII.

*An matrimonium clandestinum inter pu-
beres habeat saltèm vim Sponsalium
de futuro?*

Ex num. 2.

72. **A**ffirmativam ipse Sanchez satis probabi-
lem esse fatetur, Palauus spectato juris
rigore veriozem putat; eamque tenet, de Spon-
sal. D. 1. p. 4. n. 8. itèm Laym. l. 5. tr. 10.
p. 1. c. 1. n. 18. Pignatellus tomo 4. Consult.
15. citans Hurtadum & Pontium, Sporer &
alij non pauci.

Negativã tamen prævalet, quam tuetur,
Sanch. l. 1. D. 20. num. 4. Barbosa de Offic.
& Potest. Episc. allegat. 51. n. 181. contra
Bonacin. & Gonzalez, in c. ult. de Desp.
impub. Pirrhing super tit. de Consanguin.
n. 62. Illung Tr. 6. D. 9. n. 8. dicens (&
ante eum Barbosa) id expressè declaratum esse à
Congregat. Cardin. in decr. Trid. de Matrim.
Gobat de Sponsal. num. 78. Piasec. in praxi
Episc. p. 2. c. 4. num. 9. Zoësius, Vallensis,
Engel, Wex, Wiestner, König; apud hos
Bartolus, Francus Menochius, Navarrus,
Lopez, Guttierrez, Conink, Rebellus, Tan-
nerus, Vega & c.

73. Prob. 1°. Tridentinum Sess. 24. c. 1.
de Reform. Matrim. ad sic (hoc est clandestinè)
contrahendum omnino inhabiles reddit, &
hujus-

hujusmodi contractus, irritos, & nullos esse decernit, prout eos presenti decreto irritos facit & annullat. Atqui contractus irritus, & nullus simpliciter, & inter personas omnino inhabiles, nec Sponsalia constituit (prout talem praxim, & consuetudinem Ecclesiae esse testatur ipse Palaus) ergo contractus matrimonij clandestinus nec Sponsalia constituit: nam, ut ait Barbosa, haec nullitas proveniens ex defectu Parochi, & testium, est irremissibilis, & nullo alio modo suppleri potest, nec contrahentium consensu validari. 2°. Actus gestus contra legem prohibentem substantiam actus, est planè nullus, nullamque producit obligationem. *l. non dubium §. C. de LL. & l. hac consultissima 21. §. 1. C. de Testam.* & sic juxta Gonzalez inutile testamentum, nec vim Codicilli habet, *l. 1. ff. de Jure Codicill.* Atqui Matrimonium clandestinum est talis actus: Ergo est planè nullus, & propter resistantiam juris, nec vim Sponsalium habet, quamvis esset juramento confirmatus, ut notat Sanchez, Wiestner, & alij; juxta *Reg. J. Non est obligatorium §. c. 58. in 6. §. c. Si diligenti 12. de foro Compet.* Nisi contrahentes distinctum contractum adderent, quo expressè vellent esse Sponsi saltem de futuro, casu quo eorum matrimonium sit irritum. 3°. Sic contrahentes puniendi sunt, nec vi hujus contractus obligantur ad perseverandum, aut de novo contrahendum; neque in foro externo promissis stare coguntur; ut ipse Laymann. fateatur. Ergo est contractus in omni ratione invalidus.

du:
co:
co:
ru:
pu:

Im:
lic:
vir:
rib:
Q:
ha:
In:
fa:
ca:
be:
pu:
qu:
co:
ft:
pe:

n:
ti:
m:
t:
tr:
fa:
c:
p:
t:
t:

aus. Unde teste ipso Palao tali matrimonio nulla conceditur actio, quamvis ea pro Sponsalibus concedatur Matrimonio clandestino impuberum: ostendit nimirum Ecclesia se clandestinum puberum contractum omnino detestari.

74. Ob. 1°. Juxta *cap. Un. de Desponsat. Impub. in 6.* Impuberum Sponsalia de præsentì, licet non valeant ut matrimonium, habent tamen vim Sponsalium de futuro. Ergo idem de puberibus dicendum. R. C. Antec. N. Conseq. Quia impuberes nullibi declarantur omnino inhabiles, aut contractus eorum irritus, & nullus. Imò *cap. cit.* expressè dicitur habere vim Sponsalium; adeoque illi jus non resistit; nec claudicat ex parte formæ substantialis; contractus puberum autem caret forma substantiali, hoc est publicitate essentialiter à Tridentino requisita, quod nihil statuit circa impuberes, ita ut eorum contractus antiquum jus servant, & certè frustra formam Matrimonij illis præscripsisset, utpote aliunde adhuc Matrimonij incapacibus.

75. Repl. Impuberes contrahentes clandestinè habent duplex impedimentum, nempe ætatis, & clandestinitatis, & tamen eorum matrimonium habet saltèm vim Sponsalium. Ergo cum puberes solùm clandestinitatis impedimentum habeant, à potiori illorum contractus erit saltèm sponsalitius. R. N. Antec. Cùm enim circa impuberes Tridentinum nihil statuerit, non potest clandestinitas apud eos esse impedimentum simpliciter contractum irritans: Oppositum statuit de puberibus, quorum clandestinum

con-

contractum Sponsalium de præfenti ita annullavit, ut nec vim Sponsalium habeat; ut habetur in declaratione S. Congregat. à diversis Authoribus citata, Episcopo Patavino data; & *sub c. 1. Trid. Sess. 24. de Reform. Matr.* inter declarationes Gallenartij relata.

76. Ob. 2. Contractus Sponsalitus de futuro, virtualiter involvitur in contractu Matrimonij, qui enim se conjungunt in perpetuum, certè conjungi volunt in futurum, & qui tradunt corpus, etiam volunt tradere jus ad illud, & hæc præsumitur esse intentio contrahentium. Ergo saltè vim Sponsalium habet, juxta communem Regulam: *Si actus non valet, sicut agitur, valeat eo modo, quo valere potest. c. Un. de Despons. Impub. in 6. §. 1. Si tam augusti 13. ff. de Servitut.* Conf. Juxta complures apud Sanchez, Professio Religiosa ante annum 16. emissã, adeoque irrita, habet nihilominus vim voti simplicis. Itè acceptilatio jure civili invalida, habet saltè vim pacti simplicis. *l. Si unus 27. §. ult. D. de Pactis.* Ergo à pari.

77. R. D. Antec. Involvitur in contractu Matrimonij &c. cujus forma subsistit (matrimonij irriti ex defectu formæ N. Antec. Unde nihil agit contrahentium intentio, ut dictum est prob. 1. ex Barbosa: cum eã non possit dare formam contractibus. Præterea intentio est purè humana, contractus humanus pro sui substantia etiam requirit præsentiam Parochi, & testium. Unde patet responsum ad Conf. quia nempe votum fit DEO, qui cor inspicit, adeoque valet, modò adfit

adsit intentio se obligandi. Ad 2^m. R. Licet id Gonzalez admittat, negat tamen melius glossa ex l. *An inutilis* 8. ff. de *Acceptilat.* nisi partes expressè velint, ut inutilis acceptilatio saltèm vim nudi pacti habeat. Disparitas insuper est, quia nullibi acceptilatio simpliciter irritatur, sicut contractus Matrimonij clandestinus inter puberes.

78. Repl. Clandestinitas non obest Sponsalibus juxta Quæst. præced. ergo si contractus Matrimonij de cætero continet virtualiter Sponsalia, adhuc horum vim habet. Conf. Ex tali matrimonio oritur impedimentum publicæ honestatis, juxta dicenda Q. Seq. Ergo non est irritum quoad omnem effectum, ergo saltèm vim Sponsalium habet.

79. Resp. Clandestinitas annexa Sponsalibus de futuro, non obest C. annexa Sponsalibus de præsentis N. Nam hæc simpliciter facit irrita & nulla; ita ut omnem vim contractus humani perdant ob defectum formæ substantialis. Ad Conf. R. C. Antec. D. Conseq. ergo non est irritum quoad effectum obligationis mutue inducendum, consistentem formaliter in contractu N. quoad effectum alium quem jura concedunt contractui etiam irritato in ratione contractus, dummodo consensus internus non desit C. Conseq. 1^{am}. & N. alteram. Quia nempe impedimentum illud oriebatur olim ex Matrimonio undecunque irritato, dummodo consensus non deficeret, & nihil circa illud renovatum est

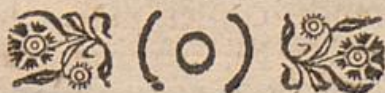
K

per

Per Tridentinum , ideo adhuc perseverat : licet in Matrimonio clandestino ex defectu formæ substantialis ab illo præscriptæ , cesset ratio humani contractûs requisiti ad Sponsalia.

80. Ob. 3°. Tridentinum contrahentes solùm inhabiles reddit ad Matrimonium , si illud clandestinè contrahant. Ergo non irritat contractum purè sponsalium. Conf. Jus antiquum irritando Matrimonium impuberum, non irritavit per hoc eorum Sponsalia , in illo Matrimonio inclusa. Ergo pariter Tridentinum irritando puberum Matrimonium Clandestinum , non irritavit Sponsalia in eo inclusa.

81. Resp. D. Antec. explicitè solùm ad Matrimonium inhabiles reddit C. implicitè N. Nam talem contractum vult omnino & simpliciter esse irritum. Ad Conf. Respons. N. Conseq. quia jus antiquum expressè illa Sponsalia approbat : Tridentinum autem puberum Matrimonium simpliciter in ratione contractûs irritat. Ergo non manent Sponsalia utpote rationem contractûs essentialiter involventia.

QUÆ-

QUÆSTIO VIII.

An ex Matrimonio clandestino pube-
rum oriatur impedimentum publicæ
honestatis?

Ex num. 5. § 17.

82. **N**Egat hoc Sanchez l. 7. de Matr. D.
70. n. 13. Barbosa de Offic. & Potest.
Episc. alleg. 51. n. 181. Pirrhing super tit.
de Consanguin. § c. n. 62. Vallengis, Engel,
& alij. Sed vera videtur affirmativa, quam am-
plectitur Gonzalez super c. 4. ad audient. de
Sponsal. Pignatellus tomo 4. Consult. 15. n. 3.
Prosper Fagnanus. in c. ad Audientiam de
Spons. Castro Palaus D. 4. p. 10. num. 5. P.
Wiestner, Wex, König, Mastrius, aliq;
citantes Pontium, Farinacium, Gutierrez,
Rebellum, Aversam, Tancredum, Hurta-
dum & c. Prob. 1°. Ex Constitutione Pij V.
ad Romanum, dicentis in matrimonio contracto
durare adhuc impedimentum in omnibus
illis casibus, & gradibus, quibus de jure ve-
teri ante predictum decretum Concilij in-
troducendum erat. Citant hanc passim Autho-
res, & habetur lib. 7. Decretal. de Matrim.
& Sponsal. c. 2. Item in Remissionibus ad c. 3.
Concil. Trid. Sess. 24. de Reform. Matrim.
Atqui de jure veteri impedimentum hoc ex ma-
trimonio Clandestino oriebatur. Ergo & jam
oritur. Confirmatur ex declaratione Cardina-

lium à Pignatello, & Gallemart citata, quæ sic sonat: *Præsupposita declaratione per constitutionem SS. D. N. Pij V. super hoc decreto, censuit Congregatio oriri impedimentum publicæ honestatis ex Sponsalibus per verba de præsentibus, etiam nulliter contractis, omiſſâ formâ decreti Concilij Tridentini c. 1. hujus Sess. 24. Et constat ex capitulo ad audientiam, de Sponsalibus, ubi existente matrimonio nullo propter impedimentum consanguinitatis oritur publicæ honestas &c.* hanc declarationem tam expressam non innotuisse Patri Sanchez & Engel oppositum docentibus, censet P. Wex in suo Opusc. Canon. Trid. de Sponsal. Prob. 2°. Ex capit. unico de Sponsal. in 6. circa quod Tridentinum nihil innovavit, impedimentum publicæ honestatis ibi solum ex matrimonio irrito non oritur, ubi ejus nullitas provenit ex defectu consensûs interni, & naturalis, atqui matrimonij clandestini nullitas non provenit ex defectu consensûs interni, & naturalis, sed ex defectu solennitatis, & præsentia Parochi. Ergo ex illo adhuc oritur prædictum impedimentum.

83. Ob. 1°. *Cap. un. de Sponsal. in 6.* Solum loquitur de Sponsalibus, non autem de matrimoniis, ubi ait ex illis, licet irritis, oriri impedimentum publicæ honestatis, dummodo non fuerint irrita, ex defectu consensus. Ergo ex matrimonio quomodocunque irrito, tale impedimentum non oritur. R. Cum Gonzalez statuta illius capituli communiter à Doctoribus, & quidem

quidem à potiori extensa fuisse ad matrimonium ratum: pro quo etiam stat declaratio pro Conclusionem citata; cum ergo Tridentinum quoad hoc impedimentum, prout ex matrimonio ortum, nihil innovaverit; sequitur illud etiamnum provenire ex matrimonio irrito, dummodo irritum non sit ex defectu consensûs.

84. Ob. 2. Matrimonium clandestinum est nullum ex defectu consensûs. Ergo non parit impedimentum. Antec. prob. *Consensus* clandestinus juxta Trident. est irritus, & nullus. Ergo. R. N. Antec. Ad ejus probat: N. Antec. Nam Tridentinum tantum irritat humanum *contractum*, qui præter consensum seu internam voluntatem se obligandi dicit externam consensûs explicationem; & talem contractum irritat, consensu naturali adhuc integro manente, si absque præsentia Parochi, & testium celebretur.

85. Ob. 3. Juxta *Trid. Sess. 24. c. 1. de Reform. Matr.* Impedimentum publicæ honestatis non oritur amplius ex Sponsalibus quâcunque ratione invalidis; ergo nec ex matrimonio irrito. R. C. Antec. N. Conseq. Quia Tridentinum circa hoc, quoad matrimonium nihil immutavit, ita ut impedimentum publicæ honestatis adhuc oriatur usque ad quartum gradum ex irrito matrimonio, modò non sit irritum ex defectu consensûs, ut patet ex ejus declarationibus.

86. Ob. 4. Nullitas proveniens ex defectu Parochi, & testium, est irremissibilis, insupplebilis, nec contrahentium consensu validari potest, ut loquitur *Barboza* <sup>1. c. 1. de Re-
novo. sig.</sup> Ergo nec impe-

dimentum inducit. R. Ex hoc tantum sequi, quod non valeat in ratione contractus, sive Sponsalitij, sive Matrimonialis, non verò quod ipsi desit consensus impedimenti inductivus.

QUÆSTIO IX.

An ex Matrimonio publicè quidem, sed fictè celebrato, vel ex Sponsalibus apparenter tantum validis oriatur impedimentum publicæ honestatis?

Ex num. 17.

88. Sanchez cum multis ab eo citatis, respondet affirmativè l. 7. D. 68. n. 14. Gonzalez in c. Ad audientiam 4. de Sponsal. Zoësius super tit. de Consanguin. Sc. n. 12. Vincentius de Fustis apud König, Pontius apud Ilfung. Probabilior tamen videtur negativa, quam tenet Palauus de Sponsal. D. 4. p. 10. n. 7. Pirrhing super tit. de Sponsal. n. 39. Gobat Tr. 9. Theolog. Experim. de Sponsal. n. 368. Ilfung Tr. 6. D. 9. n. 105. Wiestner de Canon. Imped. p. 2. a. 11. n. 15. König de Sponsa duor. n. 9. apud hos Navar., Hurtadus, Ledesma, Bonacinna, Conink, Rebelius aliq. apud Sanchez. Prob. Cap. un. de Sponsal. in 6. clarè dicitur non contrahi impedimentum publicæ honestatis, si sint nulla ex defectu consensus, quod Capitulum ipso Gonza-

lez teste, Doctores extendunt ad matrimonium
 ratum. Itè *Trident. Sess. 24. c. 3. de Re-*
form. Matr. Universaliter, & absque exceptio-
 ne occulti impedimenti; nullaque factâ inter ex-
 ternam, & internam; notam, vel occultam nul-
 litatis causam distinctione, negat hoc impedi-
 mentum contrahi ex Sponsalibus *quâcunque*
ratione invalidis, ergo non est Concilium, aut
 jus universaliter loquens, limitandum, propter
 indecentiam falsò existimatam; saltèm, ut inquit
 Illung, pro foro conscientia, pro quo requiri-
 tur, ut impedimenta verè sint talia, qualia de
 jure statuuntur, non ut sint tantùm apparenter
 talia. 2°. Publica honestas est quædam quasi
 affinitas ex animorum conjunctione per verum
 consensum, orta; ergo ubi hæc conjunctio de-
 est, licèt adesse putetur, etiam aberit impedi-
 mentum; sicut abest impedimentum veræ affinitatis,
 ubi copula carnalis non intercessit, licèt erroneè
 putaretur intercessisse. 3°. Ex Sponsalibus vali-
 dis, licèt occultis, & nulli manifestatis, verè
 oritur inter Sponsos secum clàm contrahentes im-
 pedimentum illud, ergo à contrario (& quidem
 à potiori, cùm Sponsi absque certitudine impe-
 dimentis onerari non debeant) non orietur ex in-
 validis, quamvis valida crederentur.

89. Ob. 1°. Non minùs scandalosum est, &
 sic publicæ honestati contrarium, si quis cum
 suæ putatiæ Sponsæ, aut uxoris Sorore Matri-
 monium contraheret; quam esset scandalosum,
 si matrimonium, aut Sponsalia fuissent vera. Ergo
 talis habet impedimentum. Conf. Hoc impedi-

mentum est institutum ad vitanda scandala. Atqui in casu præsentis non impedirentur; ergo.

90. Resp. Non minùs scandalosum est per accidens, & ex errore hominum C. per se, & scandalo fundato in veritate N. Antec. & Conseq. etiam scandalosum est, contrahere cum ea, quam alij putant affinem esse, vel consanguineam; neque tamen ea affinitas apparens inducit impedimentum, quamvis tale scandalum, si facile possit, caveri debeat. Præterea negari potest secunda pars Antecedentis: nam publica honestas non significat præcisè hominum æstimationem, sed *animorum conjunctionem* per Sponsalia, quæ verè, & non tantùm apparenter, præsuppositâ, Ecclesia indecens esse judicat matrimonium contrahere cum personæ sic conjunctæ consanguinea. Ad Conf. R. Est institutum ad vitanda scandala per se oritura, ut si quis contraheret cum consanguinea veræ Sponsæ, vel uxoris per mutuum consensum delectæ C. Antec. ad vitanda scandala per accidens N. Antec. & Conseq. Nam propter scandalum hominum ex erroneo eorum judicio conceptum, non sunt Sponsi impedimento gravandi. Resp. 2°. Hoc impedimentum non esse institutum præcisè ad vitanda scandala, aliàs illud non oriretur ex Sponsalibus validis quidem, sed occultis: quia tali casu Sponsus contrahens cum Sorore suæ Sponsæ, nulli daret scandalum.

91. Ob.

91. Ob. 2°. *Cap. Un. de Sponsal. in 6.*
 & *Tridentinum* citatum, multi Authores
 apud Sanchez sic intelligunt, quòd Sponsalia
 in *foro externo* invalida, vel Matrimonia ex
 defectu *externi consensûs* irrita, non pari-
 ant impedimentum. Ergo si in foro externo
 subsistant, parient impedimentum. Resp.
 Cum pluribus Authoribus juxta rationes con-
 clusionis, jura sic intelligi, & ad improprium
 sensum detorqueri non posse, in grave onus
 contrahentium. Dico in sensum improprium:
 nam consensus propriè dicit actum internum,
 & quod huic accedit, est tantum explicatio
 actûs interni, unà cum hoc constituens ratio-
 nem contractûs, juxta dicta num. 85. Resp.
 2°. Dissimulato Antecedente, D. Conseq. Ergo
 si in foro externo subsistant, parient impedi-
 mentum apparenter, & in foro externo; hoc
 est Judex, qui de internis judicare non potest,
 judicabit, talem Sponsum impeditum à con-
 trahendo Matrimonio cum suæ Sponsæ Sorore
 C. pariet impedimentum verè, & in
 conscientia N.

QUÆSTIO X.

*An impedimentum publicæ honestatis sit
perpetuum, ita ut nec desinat Spon-
salibus mutuo consensu
dissolutis?*

Ex num. 17.

92. **N**egativam sequitur *Barbosa de Offic. & potest. Episc. allegat. 51. n. 188. Gonzalez super cap. 4. de Sponsal. multique alij clari nominis Authores. Sed præponderat affirmativa. Hanc tenet Sanchez l. 7. D. 68. n. 20. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 9. n. 3. Pignatellus tomo 5. Consult. 50. Piasecius in praxi Episc. p. 2. c. 4. n. 19. Mastrius citans Tancredum, Aversam, Brancatum, Fagnanus in c. 4. de Sponsal. Sporer, Wiestner, Oberascher, König, & fusè P. Wex in suo Opusculo Canon. Trident. multis pro hac opinione citatis. Prob. 1º. Impedimentum publicæ honestatis non est introductum per mutuum consensum contrahentium, sed autoritate Ecclesiæ. Ergo nec mutuo consensu tolli potest; & cum certò sciatur introductum, non poterit per conjecturas, aut rationes purè probabiles è sua possessione moveri. Conf. Ex nullo textu constat, quòd voluntas Legislatoris impedimentum hoc statutis, dependeat à perseverantia consensûs contrahentium, ut eo pereunte pereat; sicut v. g. constat ex cap. un. de cognat. legali, quòd im-
pedi-*

pedimentum ex hac cognatione ortum, tollatur per emancipationem. Ergo. Prob. 2. Sponsalia etiam non revocata, magis dissolvuntur per mortem, quam per mutuum consensum (unde mors etiam matrimonium dissolvit, ut det superstiti jus ad secundas nuptias, quod tamen efficere non potest mutuus consensus Conjugium) & tamen mors non tollit publicæ honestatis impedimentum: *c. si quis & seqq. XXVII. q. 2.* ergo nec illud tollet dissolutio Sponsalium per mutuum consensum. 3°. *In cap. Accessit 5. de Desponsat. Impub.* refertur exemplum Sponsalium, mutuo consensu dissolutorum, nec tamen sublatum est publicæ honestatis impedimentum, ut decidit Pontifex. ergo. Nec obstat quod ea Sponsalia intercesserint inter impuberes, & dissoluta sint ex eo, quod fortè una pars tantum resilierit: nam ratio quam ibidem assignat Pontifex, valet pro quibuscunque Sponsalibus, etiam mutuo consensu dissolutis; ait enim: *Inhonestum videtur, ut matrem habeat, cujus filia fuit sibi desponsata.*

93. Ob. 1°. Impedimentum publicæ honestatis fundatur in mutuo consensu. Ergo per eundem tollitur. *c. Omnis res 1. de R. J. l. Nihil 35. ff. de R. J.* R. I. Etiam per mortem cessat mutuus consensus, licet non revocatus, aliàs superstes conjux non auderet transire ad secundas nuptias; & tamen non cessat illud impedimentum. R. II. Fundatur in consensu, ut fiat primâ vice C. ut semel introductum perseveret N. sic etiam matrimonium fundatur in mutuo
con-

consensu ; neque tamen per eum dissolvitur. Ratio ulterior est : quia semper verum manet , aliquem jam semel fuisse desponsatum. Ergo juxta *c. Accessit , de Despons. Impub.* semper inhonestum videtur , ut Sponsæ consanguineam in primo gradu ducat. *R.* III. Fundatur per accidens ex libera dispositione Ecclesiæ , volentis illud esse perpetuum *C.* fundatur per se , tanquam proprietas in sua radice *N.* Antec. & Conseq.

94. Ob. 2°. Cum Gonzalez. Qui moritur , si contractum non revocet , censetur in illo moraliter perseverare , & cessare si eum revocet. Ergo mirum non est , quòd in Sponso post mortem compatis perseveret impedimentum , si Sponsalia non erant mutuo consensu dissoluta. Ergo ex opposito illud cessat : si Sponsalia mutuo consensu sublata sunt. Antec. prob. *arg. l. 4. in princ. ff. de Manumis. Vindicta. §. l. Quæsitum 8. §. Quod à Titio. 1. & l. Cum precario 12. ff. de precario , c. 7. v. Nequaquam de Offic. Judic. Deleg. R. D.* Anteced. censetur in illo perseverare , & è contra cessare contractus revocatus , si ille unicè dependeat à voluntate contrahentis , quales contractus in adductis juribus allegantur , *C.* Si non dependeat à voluntate contrahentium , sicut non dependet in esse impedimentum publicæ honestatis , licèt aliquomodo ab ea dependeat in fieri *N.* Antec. & utramque Conseq.

95. Ob. 3°. Ex *Tridentino Sess. 24. c. 3. de Reform. Matrim.* Non datur impedimentum publicæ honestatis, ubi Sponsalia sunt *ex quacunque ratione* invalida, atqui per mutuum consensum dissoluta, sunt aliquâ ratione invalida. Ergo. Resp. D. Maj. Ubi sunt quâcunque ratione invalida in fieri, & primâ vice C. ubi semel valida, cessant esse valida N. Maj. ut patet ex ratione quam allegat Pontifex in *cap. Accessit. cit.* Aliàs etiam post mortem compartis, vel impedimento aliquo v. g. ligaminis, Ordinis &c. superveniente, & Sponsalia extinguente, cessabit impedimentum publicæ honestatis.

96. Ob. 4°. Sponsalia sunt quid principale, impedimentum est accessorium; atqui sublato principali perit accessorium. Ergo sublatis mutuo consensu Sponsalibus, perit impedimentum publicæ honestatis. Hoc argumentum probaret illud pariter perire, quocunque modo Sponsalia dissolvantur: vel Sponsalibus, aut matrimonio per mortem dissoluto, vel per ingressum in Religionem cessare in parte superstite quodlibet impedimentum. In forma Resp. N. Antec. nam impedimentum illud non est propriè accessorium ex natura rei cum Sponsalibus connexum; sed libera voluntate Ecclesiæ introductum, adeoque per ejus solius revocationem, vel dispensationem auferibile.

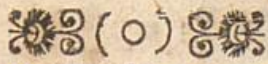
97. Ob.

97. Ob. 5°. Sacra Congregatio Cardinalium declaravit, sublati per mutuū consensum Sponsalibus, etiam perire publicæ honestatis impedimentum. Ergo. Resp. 1°. ex Pignatello cit. In declaratione, quæ ab Adversariis jactatur, tantum hoc dici, quod Sponsalia per mutuū consensum verè dissolvantur; & fiant invalida; ita ut non habeant indissolubilitatem, sicut matrimonia; & quidem juxta Brancatum apud Mastrium invalida tantum fiunt, quoad effectum prohibendi secunda Sponsalia: non verò tollendi impedimentum publicæ honestatis, obstant nuptiis cum consanguinea prioris Sponsæ. Resp. 2°. Illam declarationem esse apogrypham; cui veriores duas opponit Pignatellus, nostram sententiam approbantes: celebrior est illa, & teste Mastrio in praxi recepta; ab Aversa in Curia Romana bene versato, à Fagnano Juris Consulto Romano, à Lugone, Sporer, P. Wex, König, Oberascher &c. citata, quæ prodiit sub Alexandro VII. & omne dubium abstulit, ita ut P. Wex sententiam oppositam, nec amplius probabilem esse existimet, eamque prius doctam revocaverint in suis scriptis Bonacina, Gobat, & Tamburinus.

98. Hic opportunè P. Wex notat ex Fagnano: ut declaratio Congregationis sit authentica, hæc tria requiri. 1°. Ut fiat consulto, & approbante Pontifice. 2°. Ut sit in re præcisè ad mores, non verò ad fidem pertinente.

3. Ut

3°. Ut expediatur in forma authentica, hoc est cum sigillo Congregationis & subscriptione Cardinalium, & Secretarij Congregationis.

99. Resp. Ante notitiam præfatæ declarationis authenticæ, multi post dissoluta mutuo consensu Sponsalia iniverunt cum prioris Sponsæ confanguineis matrimonia, & hæc erant valida. Ergo in illis non perseveravit impedimentum publicæ honestatis. Resp. D. ultimam partem antecedentis: Erant valida per accidens, vel ex dispensatione tacita C. erant valida per se, aut sinè dispensatione N. Antec. & Conseq. Nam ut arguit Sporer ex Gobat; ille agit legitimè, & validè, qui se bona fide conformat legi existimatæ, quam putat existere; illi autem se sic conformârunt, putabant enim extare declarationem genuinam, negantem in prædictis perdurare impedimentum. Ergo. Præterea ipso facto Ecclesia dispensare solet cum Conjugibus in impedimentis à se statutis, si illi verè probabilem Sententiam secuti, bonâ fide processerunt, ut fusè & solidè probat *Cardenas Dissertat. 2. art.*

3. à num. 529. *Crisis
Theologica.*

PARS